

Τι είναι λύσσα

Πρόκειται για μια ιογενή λοίμωξη του κεντρικού νευρικού συστήματος, που μεταδίδεται συνήθως μέσω του σάλιου από το δάγκωμα μολυσμένου ζώου. Η λύσσα προσβάλλει όλα τα θερμόαιμα ζώα και στον άνθρωπο η νόσος παίρνει τη μορφή εγκεφαλίτιδας

Ιός λύσσας

Η λύσσα οφείλεται σε νευροτρόπους ιούς του γένους *Lyssavirus* της οικογένειας *Rhabdoviridae*, και μεταδίδεται σε όλα τα θηλαστικά

Στο γένος *Lyssavirus* περιλαμβάνονται 11 είδη

Κλασικός ιός της λύσσας: RABV (Rabies Virus)

Ιός λύσσας

Χαρακτηριστικά:

- Χαμηλή ανθεκτικότητα
- Ευαίσθησία σε απορρυπαντικά, οργανικούς διαλύτες, υπεριώδη ακτινοβολία (ήλιος)
- Θερμοευαίσθητος
- Θερμοκρασία 60°C για 30 λεπτά
- Φορμαλδεΰδη 100°C για 2 λεπτά

Μετάδοση

Η λύσσα μπορεί να μεταδοθεί όταν μολυσμένο σάλιο, ιστός του Κεντρικού Νευρικού Συστήματος ή Εγκεφαλονωτιαίο Υγρό διαπερνά το δέρμα ή τον βλεννογόνο ενός ευπαθούς θηλαστικού

Η λύσσα συνήθως μεταδίδεται μέσω δηγμάτων ωστόσο μπορεί να μεταδοθεί με άμεση επαφή των βλεννογόνων ή αμυχών του δέρματος με μολυσμένο σάλιο. Έχει αναφερθεί μετάδοση του ιού με την εισπνοή του από περιπτώματα συνήθως νυχτερίδων

Παθογένεια

- Ο ιός παραμένει για αρκετές ώρες στο σημείο εισόδου και πολλαπλασιάζεται
- Μεταφέρεται μέσω των περιφερικών νεύρων στο ΚΝΣ και φθάνει στον Εγκέφαλο
- Μέσω του γναθικού κλάδου του τριδύμου νεύρου μεταφέρεται στους σιελογόνους αδένες όπου και πολλαπλασιάζεται ενεργά και απεκκρίνεται με το σίελο
- Ο ιός μπορεί να απεκκρίνεται με το σάλιο 8-10 ημέρες πριν την εμφάνιση των κλινικών συμπτωμάτων**

Συμπτώματα στα ζώα

- Κατοικίδια ζώα
- Ζώα της άγριας πανίδας (αλεπού κα)

Συμπτώματα στα ζώα Κατοικίδια ζώα

Η περίοδος επώασης στα σκυλιά και στις γάτες κυμαίνεται από 10 ημέρες έως 2 ή και περισσότερους μήνες

Συμπτώματα της νόσου μπορεί να είναι:

- Αρχικός λήθαργος, πυρετός, έμετος, ανορεξία
- Προοδευτική εγκεφαλική δυσλειτουργία (αταξία, δυσκολία στη βάρδιση, τρόμος, αποπροσανατολισμός, σπασμοί), αδυναμία, παράλυση, δυσκολία στην αναπνοή ή την κατάποση, έντονη σιελόρροια, επιθετικότητα, αυτό-ακρωτηριασμός, μη φυσιολογική συμπεριφορά

Συμπτώματα στα ζώα Κατοικίδια ζώα

Ο θάνατος συνήθως επέρχεται 3-7 ημέρες μετά την έναρξη των συμπτωμάτων

- Σκύλος : Μανιακή και έπειτα καταθλιπτική μορφή της νόσου
- Γάτα: Μανιακή Μορφή
- Παραγωγικά ζώα: Υπερδιέγερση, ξύνουν το έδαφος, βελασμοί, δυσκολία κατάποσης, σιελόρροια , ξαφνικό πέσιμο στο έδαφος, φαρυγγική παράλυση

Γενικές
πληροφορίες

Συμπτώματα στα ζώα Ζώα της άγριας πανίδας (αλεπού κα)

Στα ζώα της άγριας πανίδας δεν είναι απαραίτητο πάντα να βλέπουμε τα κλασσικά συμπτώματα της λύσσας , αλλά ακόμα και κάποια αλλαγή συμπεριφοράς π.χ.:

Οι αλεπούδες περιφέρονται την ημέρα ενώ είναι νυκτόβια ζώο

Συμπτώματα στον άνθρωπο

- Μεγάλη περίοδος επώασης
- Στην αρχή συμπτώματα παρόμοια με αυτά της γρίπης
- Κνησμός, ερεθισμός και πόνος στο σημείο εισόδου του ιού
- Σωματική κατάρπτωση, φαρυγγικοί σπασμοί σπασμοί, διαταραχές στον ύπνο

Συμπτώματα στον άνθρωπο

- Δυσλειτουργία της καρδιάς και διαταραχή της αναπνοής
- Πυρετός
- Μεγάλη ευερεθιστότητα, φωτοφοβία και υδροφοβία
- Σε προχωρημένο στάδιο σπασμοί που συνοδεύονται από σιελόρροια και έντονη δίψα
- Παράλυση, απώλεια ψυχικής ισορροπίας καθώς και αίσθησης του περιβάλλοντος
- Θάνατος

Διάγνωση

** Ιστοί του κεντρικού νευρικού συστήματος (ειδικότερα στέλεχος του εγκεφάλου, αμμώνιο κέρασ, θάλαμος, προμήκης μυελός, εγκεφαλικός φλοιός), σάλιο

Ιολογικές Εξετάσεις

- Άμεσος ανοσοφθορισμός (FAT)
- Antigen Rapid Rabies Ag Test Kit
- ELISA
- Κυτταροκαλλιέργειες (RTCIT)
- Μοριακές τεχνικές (PCR, real time PCR)

Διάγνωση

** Αίμα

Ορολογικές εξετάσεις

-FAVN test

-ELISA

Πρόληψη

****Η πρόληψη στον άνθρωπο** επιτυγχάνεται είτε με τον περιορισμό της έκθεσης σε ζώα που φέρουν ή πιθανώς φέρουν τον ιό ή παρέχοντας την κατάλληλη τοπική αγωγή στο σημείο τραύματος στα άτομα που έχουν εκτεθεί στον ιό παράλληλα με την κατάλληλη μετά της έκθεση προφύλαξη

Πρόληψη

**** Η πρόληψη στα ζώα επιτυγχάνεται με τα εξής:**

- Αντιλυσσικός εμβολιασμός όλων των δεσποζόμενων σκύλων και γατών
έμφαση στην εμβολιακή κάλυψη των αδέσποτων ζώων
- Τήρηση όλων των όρων κατά τις μετακινήσεις των κατοικίδιων ζώων
- Τήρηση όλων των όρων κατά τις εισαγωγές κατοικίδιων ζώων
- Δια του στόματος εμβολιασμός ειδών ζώων «δεξαμενών» της νόσου από την άγρια πανίδα (Κόκκινη αλεπού)

Έλεγχος της νόσου

- **Εμβολιασμός ζώων**
 - Κατοικίδιων ζώων
 - Δια του στόματος Εμβολιασμός Κόκκινων Αλεπούδων
- **Επιτήρηση νόσου**
 - Παθητική Επιτήρηση
 - Ενεργητική Επιτήρηση
- **Έλεγχος μετακινήσεων ζώων**
- **Κοινοποίηση της ασθένειας**

• Εμβολιασμός ζώων

➤ Κατοικίδιων ζώων (Σκύλος – Γάτα)

Πραγματοποιείται με εγκεκριμένο εμβόλιο που περιέχει αδρανοποιημένο ιό. Το εν λόγω εμβόλιο είναι αποτελεσματικό για όλα τα σαρκοφάγα. Η πρώτη χορήγηση γίνεται σε ηλικία όχι μικρότερη των 11 εβδομάδων για σαρκοφάγα ζώα που προέρχονται από εμβολιασμένες μητέρες. Για αυτά που προέρχονται από ανεμβολίαστες μητέρες, η πρώτη χορήγηση μπορεί να γίνει σε ηλικία 4 εβδομάδων. Η συχνότητα επανεμβολιασμού γίνεται βάσει των οδηγιών του κατασκευαστή του εμβολίου

➤ Εμβολιασμός παραγωγικών ζώων

Το ίδιο εγκεκριμένο εμβόλιο που χρησιμοποιείται για τον σκύλο και την γάτα μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τον εμβολιασμό παραγωγικών ζώων ξεκινώντας από την ηλικία των 4 μηνών για τα ζώα των οποίων οι μητέρες ήταν ανεμβολίαστες και από την ηλικία των 9 μηνών για τα ζώα που γεννήθηκαν από εμβολιασμένες μητέρες. Η συχνότητα επανεμβολιασμού είναι ανάλογη των σαρκοφάγων ζώων

• Εμβολιασμός ζώων

Ο αντιλυσσικός εμβολιασμός καταγράφεται στο βιβλιάριο εμβολιασμών ή/και στο διαβατήριο των ζώων και **πραγματοποιείται από κτηνιάτρους** με αντιλυσσικά εμβόλια εγκεκριμένα από τον Εθνικό Οργανισμό Φαρμάκων (ΕΟΦ), σύμφωνα με τις οδηγίες χρήσης του παρασκευαστή. **Σε αντίθετη περίπτωση το ζώο δεν θεωρείται εμβολιασμένο**

Στο βιβλιάριο εμβολιασμών ή στο διαβατήριο εκτός από την ετικέτα του αντιλυσσικού εμβολίου, υποχρεωτικά αναγράφεται η ημερομηνία εμβολιασμού και η υπογραφή με την σφραγίδα του κτηνιάτρου που διενεργεί τον εμβολιασμό

• Εμβολιασμός ζώων

➤ Δια του στόματος Εμβολιασμός Κόκκινων Αλεπούδων

- Ο εμβολιασμός αυτός είναι η μέθοδος επιλογής για τον έλεγχο της νόσου στα ζώα της άγριας πανίδας. Διενεργείται με την ρίψη δολωμάτων που φέρουν το εμβόλιο δια του αέρος και σπανιότερα με το χέρι
- Ο έλεγχος της αποτελεσματικότητας των δια του στόματος εμβολιασμών των αλεπούδων μέσω ενεργητικής επιτήρησης κρίνεται απαραίτητος
- Η ενεργητική επιτήρηση βασίζεται στην θανάτωση και εργαστηριακή εξέταση ενός συγκεκριμένου αριθμού αλεπούδων βάσει της έκτασης της περιοχής που ρίφθηκαν τα εμβόλια

• Επιτήρηση νόσου

➤ Παθητική Επιτήρηση

-Δήλωση όλων των νεκρών ζώων (οικόσιτων και ζώων της άγριας πανίδας) για τα οποία υπάρχει υποψία ότι έχουν προσβληθεί από λύσσα και από τα οποία λαμβάνονται τα κατάλληλα δείγματα για την απομόνωση του ιού της

-Επιπρόσθετα, δειγματοληψία και εξέταση ζώων που εμφανίζουν ύποπτα συμπτώματα

➤ Ενεργητική Επιτήρηση

-Αξιολόγηση του από του στόματος εμβολιασμού των αλεπούδων (επιτυχής λήψη του εμβολίου) και επιπλέον αξιολόγηση μέσω εργαστηριακής εξέτασης της πορείας του προγράμματος εμβολιασμού, όσον αφορά την επιτυχή ανοσοποίηση των αλεπούδων

• Έλεγχος μετακινήσεων ζώων

- Όλα τα σαρκοφάγα τα οποία εισέρχονται στη χώρα από άλλα Κράτη – Μέλη ή εισάγονται από τρίτες χώρες πρέπει να πληρούν τους όρους, όσον αφορά τον αντιλυσσικό εμβολιασμό, τον ορολογικό έλεγχο των αντισωμάτων και τα συνοδευτικά έγγραφα, που περιγράφονται στα κεφάλαια II και III του Καν. (ΕΚ) 998/2003 – Έχει αναρτηθεί σχετική εγκύκλιος στο ακόλουθο link: <http://www.minagric.gr/index.php/el/for-citizen/pets.html>
- Όλα τα κατοικίδια σαρκοφάγα ηλικίας άνω των τριών μηνών που πρόκειται να μετακινηθούν μέσα στην Επικράτεια από και προς κάθε Περιφερειακή Ενότητα, πρέπει να είναι εμβολιασμένα κατά της λύσσας τουλάχιστον 21 ημέρες πριν από τη μετακίνησή τους με εγκεκριμένα από τον ΕΟΦ για τον σκοπό αυτό εμβόλια. Υποχρεωτικά τα κατοικίδια σαρκοφάγα τα οποία μετακινούνται από και προς κάθε Περιφερειακή Ενότητα της Επικράτειας, συνοδεύονται από βιβλιάριο υγείας του ζώου ή διαβατήριο στο οποίο αναγράφονται τα στοιχεία της ταυτότητας του ζώου, στοιχεία της σήμανσης του, καθώς και τα στοιχεία του ιδιοκτήτη, όπως αυτά περιγράφονται στις σχετικές διατάξεις και τα παραρτήματα του Ν. 4039/2012

Έλεγχος της
νόσου

- **Έλεγχος μετακινήσεων ζώων**

Στις περιοχές που υπάρχει εστία λύσσας απαγορεύεται η μετακίνηση, η ελεύθερη διακίνηση και η αγοροπωλησία μη εμβολιασμένων κατοικίδιων σαρκοφάγων

Κοινοποίηση της ασθένειας

Η λύσσα είναι νόσημα υποχρεωτικής δήλωσης

- Κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που εμπλέκεται με τη διαχείριση ζώων είναι υποχρεωμένο να κοινοποιεί άμεσα στις επίσημες αρμόδιες τοπικές κτηνιατρικές αρχές κάθε περίπτωση υποψίας περιστατικού λύσσας σε ζώο της άγριας πανίδας ή σε κατοικίδιο ζώο, προκειμένου να εφαρμοσθούν άμεσα όλες οι απαραίτητες διαδικασίες για την περαιτέρω εξέταση και διερεύνηση των άρρωστων ή ύποπτων ζώων
- Ειδικότερα, όλοι οι ιδιώτες κτηνίατροι που δραστηριοποιούνται στην Επικράτεια, είναι υποχρεωμένοι να κοινοποιούν άμεσα στις οικείες κτηνιατρικές αρχές κάθε κλινικό περιστατικό ύποπτο για λύσσα κατά την άσκηση του έργου τους

Ενημερωτικό
υλικό για τους
πολίτες

- Αφίσες
- Ενημερωτικά Φυλλάδια
- Ενημερωτικό spot

Σύνδεσμοι στην Ελλάδα

- <http://www.minagric.gr/index.php/el/for-citizen/nosimata-zoon/457-lissa.html>
Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Γενική Δ/ση Κτηνιατρικής,
Δ/ση Υγείας των Ζώων
Τμήμα Ζωοανθρωπονόσων
- www.keelpno.gr
ΚΕΕΛΠΝΟ

Διεθνείς σύνδεσμοι

- www.oie.int
- World Organization for Animal Health
- www.who.int
- World Health Organization - WHO
- www.who-rabies-bulletin.org
- www.rbe.fli.bund.de
- WHO Rabies Bulletin Europe
- www.eur-lex.europa.eu
- European Union law
- www.rabiescontrol.net
- Global Alliance for Rabies Control
- www.fao.org
- Food and Agriculture Organization of the United Nations
- www.worldrabiesday.org
- World Rabies Day

Καμπάνια
Εμβολιασμού
Κόκκινων
Αλεπούδων

- Οι εμβολιακές καμπάνιες θα πρέπει να διενεργούνται 2 φορές ετησίως την άνοιξη και το φθινόπωρο
- Εμβολιασμός των κόκκινων αλεπούδων μέσω ρίψης δολωμάτων δια του αέρος
- Θα εξαιρούνται αστικές, περιαστικές περιοχές, μεγάλα οδικά δίκτυα, υδάτινες επιφάνειες
- **ΠΡΟΣΟΧΗ:** Λαμβάνοντας υπόψη ότι το εμβόλιο για τον εμβολιασμό της άγριας πανίδας περιέχει ζωντανό εξασθενημένο ιό, απαγορεύεται η άμεση επαφή με το δόλωμα/εμβόλιο !!
- Σε περίπτωση άμεσης επαφής με το δόλωμα/εμβόλιο, άμεση μετάβαση σε μονάδα Υγείας για ειδική αγωγή
- Περισσότερες πληροφορίες στην Ενότητα «Ενημερωτικό Υλικό για τους Πολίτες»

Λύσσα –
Δημόσια Υγεία -
Άνθρωπος

www.keelpno.gr

ΚΕΕΛΠΝΟ

Επικοινωνία

Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Γενική Δ/νση Κτηνιατρικής,
Δ/νση Υγείας των Ζώων, Τμήμα Ζωοανθρωπονόσων

Τηλέφωνα: 210-2125725

210-2125722

210-2125727

Fax: 210-8252614

Email: ka6u041@minagric.gr

ka6u009@minagric.gr

ka6u058@minagric.gr